

Ara és el moment: des de viles i ciutats cal continuar construint la **Unitat Popular**

Quan aquesta publicació serà a les vostres mans, s'hauran celebrat ja les eleccions municipals. Per a moltes i molts independentistes, persones d'esquerres i activistes de diferents organitzacions socials, hauran estat, en certa manera, *les primeres eleccions municipals*. En alguns casos, per l'edat, i, en molts d'altres, perquè per primer cop auran pogut votar a la seva vila o ciutat amb plena coherència amb els seus plantejaments ideològics i amb la seva activitat militant: podran votar CUP.

Si bé és cert que les eleccions del 2003 suposaren un gran pas endavant pel que fa a la consolidació d'un projecte de lluita municipal de l'Esquerra Independentista, podem afirmar sense excés de triomfalisme que el 2007 veurà com aquest projecte, a través de les CUP i altres candidatures associades o coaligades, va arrelant i donant fruits arreu del territori de la Catalunya estricta.

La CUP ha presentat en aquests comicis vora 50 candidatures i serà present en 20 capitals de comarca (Lleida, Tarragona, Vilanova i la Geltrú, Berga, Badalona, Martorell, Granollers..., a més de d'aquelles en què ja eren el 2003, com ara Vilafranca del Penedès, Sabadell, Mataró, Manresa, Terrassa, Vic o Girona).

A més de nombroses poblacions de les comarques nord-orientals i costaneres, cal remarcar la consolidació i extensió de les candidatures alternatives i d'esquerres al Vallès Occidental, on l'Esquerra Independentista treballa braç a braç amb els sectors populars en lluita a Ripollet (COP), Cerdanyola (PAS), Badia del Vallès (AEB), Sabadell (Entesa), Barberà del Vallès (AB-UP), Castellar del Vallès

(L'A), Rubí (AR), Terrassa (CUP) i Sant Cugat del Vallès (CUP), amb la qual cosa es trenca el mite del monopoli de la falsa esquerra domesticada i espanyolista.

Podem concloure, doncs, que la lluita municipal és, ara com ara, el màxim exponent de la maduració política del moviment independentista, un àmbit de lluita unitari que ha sa-

polítiques urbanístiques i d'habitatge que en continuen fent un luxe inabastable i gràcies a les quals el territori esdevé un objecte al servei de la cobdícia dels constructors.

Un moment, en resum, en què l'Esquerra Independentista, a través de les CUP i de les diferents experiències de lluita municipal, té l'oportunitat d'erigir-se en referent del poble

but arribar a nous sectors socials, consolidar estructures i enquadrar militància amb perspectives reals de transformació i d'incidència política.

Aquestes eleccions s'han produït en un moment polític prou interessant per al nostre moviment. Un moment en què l'Estat espanyol, el seu aparell i els seus valedors polítics han demostrat la gran enganyifa que suposava la «*via federalista*» o de «*l'Espanya amable*» propugnada com a font de sobirania des d'ERC. Un moment en què el tripartit² ha deixat clar que pensa reincidir i aprofundir en les polítiques de privatització de l'ensenyament i la sanitat iniciades per CiU. Un moment en què el cinisme dels «*uppies de debò*» es fa palès en unes

en lluita, dels milers i milers de persones que ja no estan disposades a deixar-se ensarronar pels titelles de l'Estat i el capital.

Per això, independentment dels resultats electorals de cada poble, vila o ciutat, cal tenir clar que els objectius fonamentals de la participació en les conteses electorals eren (i són) augmentar la solidesa política i organitzativa d'aquests embrions d'Unitat Popular que són les CUP. Les persones que han impulsat les diferents candidatures no haurien de perdre, doncs, la perspectiva que l'endemà de les municipals caldrà continuar bastint la Unitat Popular, a la construcció de la qual totes i tots els independentistes hem d'aportar el nostre gra de sorra.

Dir adéu a la política del doble joc

Eixamplar el camí de la ruptura independentista

Si haguéssim de descriure amb poques paraules l'evolució política general d'una part del nostre país al llarg dels darrers mesos, es podria resumir com un procés que ens ha portat d'unes formes de poder presidides per la política del doble joc, a l'aparició de formes de ruptura; o, dient-ho d'una altra manera, el podem entendre com el pas del consens entorn de l'autonomisme, al sorgiment d'elements d'una nova dinàmica política que s'expressa distanciant-se del poder constituït, i que podem dir-ho així, comença a moure's en el camí de la ruptura democràtica, pròpia de la lluita independentista¹.

En efecte, si prenem com a objecte d'anàlisi el període que va des de la gran manifestació del 18 de febrer de l'any 2006, al 18 de febrer d'enguany, l'evolució de les formes de consens es pot analitzar a través d'aquesta tensió entre la política autonomista (fonamentada en la seva pràctica del doble joc envers el poder de l'Estat), i unes noves expressions polítiques d'una part del poble català que es manifesten en forma d'un allunyament creixent d'aquest poder, un allunyament que ha anat prenent cos amb el pas del temps.

Una crisi complexa i gradual de l'autonomisme

«L'autonomisme s'esquerda», ha expressat públicament en unes encertades declaracions recents la Plataforma pel Dret de Decidir. Això és un fet evident; el que costa d'esbrinar, però, és com s'esquerda, quines són les tendències dominants.

L'evolució de la consciència nacional més enllà de l'autonomisme ha anat seguint un procés complex i molt lent que intentarem de descriure de manera resumida. Si observem l'esdeveniment inicial de les nostres anàlisis — la manifestació del 18 de febrer de l'any passat — podem constatar que aquell esdeveniment ja va representar una primera ruptura amb la polí-

ca autonomista, expressada pel fet d'haver mantingut la mobilització, amb què es contradeia l'opinió que havien expressat obertament els «grans partits» autonomistes, CiU i el PSC-PSOE. Es començava així a trencar el consens que havia dominat des de la transició postfranquista, en què aquests partits havien anat controlant de manera quasi absoluta les grans línies d'acció i les grans mobilitzacions de la política catalana, a la Catalunya estricta.

Aquest distanciament d'una massa popular important envers els partits abans dominants s'havia anat covant al llarg dels mesos precedents: les maniobres del PSOE i de CiU durant el procés de discussió de l'Estatut d'autonomia del Principat de Catalunya² havien generat unes àmplies àrees de desconfiança que van trobar una expressió concreta en la «desobediència» del 18 de febrer del 2006. Hem d'advertir, però, que en tota aquesta primera fase, no sols s'havia afeblit la dominació del «duet autonomista» (CiU-PSOE), sinó que havia quedat també esmicolat el famós «oasi català», la llosa fatal de silenci imposada du-

rant l'època convergent³. L'experiència del 18 de febrer era, doncs, especialment significativa perquè mostrava que la dominació absoluta convergent no havia estat substituïda per un absolutisme del PSOE (com aquest grup pretenia) i el domini gairebé asfixiant dels mitjans de comunicació d'aquest partit, posat al capdavant del govern del Principat per ERC, no havia estat suficient per a evitar la mobilització del poble català.

La manifestació del 18 de febrer del 2006 va agafar de sorpresa l'estament polític oficial, que va intentar minimitzar-ne l'abast, interpretant-la com una mostra d'un sentiment autonomista confús, sense voler veure, per tant, que havia estat un primer episodi de pèrdua d'autoritat de l'autonomisme.

Després d'aquell moment, la situació política a la Catalunya estricta ha seguit una certa evolució en el mateix sentit: tal com hem assenyalat en la continuació del debat entorn de l'Estatut d'Autonomia, ha anat fent entrar en una crisi de credibilitat creixent l'autoritat del conjunt de l'autonomisme, a causa de la seva posició submissa davant les retallades del text estatutari. Dins aquest procés s'ha anat esgotant també i d'una manera especial la confiança en el suposat federalisme del PSOE, un partit que Zapatero ha anat mostrant, a més, com el partit del tarannà enganyós a causa de l'incompliment de totes les seves promeses.

Darrerament, encara, ha aparegut en els àmbits d'opinió de la premsa catalana, sota el lema «s'ha acabat el bròquil», una crisi de confiança envers el conjunt dels partits institucionals d'àmbit català, justament pel fet de desplegar una política de doble joc, segons la qual, tot i declarar-se per una banda, catalanistes o nacionalistes, per una altra banda, permetien (o no sabien aturar), les polítiques espanyolit-

1. Vegeu l'opuscle *Ara és el moment de la Ruptura Democràtica per la Independència*, MDT, octubre 2004, on trobareu elements de definició de l'objectiu independentista com a procés de ruptura democràtica (http://defensadelaterra.org/Organitzacio/ruptura_democratica.pdf).

2. El desfici del PSC per a afavorir les retallades de Madrid després dels acords del Parlament de Catalunya i els pactes a la baixa de Mas amb Zapatero, en són unes mostres clares.

3. L'anomenat *oasi català* mantenia el Principat de Catalunya en un consens on només es podien manifestar diferents expressions del regionalisme i de l'espanyolisme i on era reprimida i censurada qualsevol acció i opinió de l'independentisme. L'*oasi català* mantenia ofegada l'autodeterminació; l'obsessió dels governants autonòmics era l'estabilitat de l'Estat. Podem dir que aquesta línia ja més afeblida ha tingut la seva darrera manifestació explícita en el pacte de Mas-Zapatero.

zadores del PSC-PSOE i del PP en aspectes lingüístics i identitaris⁴. Aquest posicionament de revolta genèrica contra l'estat de coses vigent manifesta de fet una crisi de credibilitat del conjunt del «catalanisme institucional» (CiU, ERC), que ara és percebut en bloc, en la seva condició política, com a impotent. Els líders d'opinió havien passat, així, de criticar la divisió del catalanisme que representava el fet que un partit formés part del govern i l'altre estigués a l'oposició, a mostrar una desconfiança global envers el catalanisme institucional, tot cridant a la necessitat d'una nova mobilització de la societat civil.

És cert que aquesta desconfiança global a què s'ha arribat, envers la política institucional en les seves diverses expressions, presenta aspectes negatius perquè es pot traduir a la pràctica en una actitud de despolitització, però, d'acord amb el que hem anat exposant, pot ser també la porta a la presa de consciència en la mobilització popular i en la mobilització per l'autodeterminació, una consciència que només pot créixer en la mesura que es desenvolupi una dinàmica nacional nova que sigui autònoma del sistema polític institucional.

Avui entrem, doncs, en una nova fase del procés on els partits polítics del sistema autonomista intentaran tornar a encarrerar el poble català per tal de mantenir-lo dins la disciplina de submissió a l'Estat espanyol, i on els sectors mobilitzats i mobilitzables (amb la influència necessària de l'Esquerra Independentista) hauran d'aportar eines per a desplegar un moviment representatiu de la voluntat del poble català d'alliberar-se d'aquests límits imposats.

L'única manera que tenen els partits autonomistes de mantenir la seva influència és ara un altre cop per mitjà del recurs al doble llenguatge, és a dir, per mitjà de les pràctiques enganyoses de doble joc, que han estat la base de la política parlamentària des de l'època de la transició postfranquista. Però, ara, ja sabem que aquest recurs també ha començat a entrar en crisi; i que el debat polític i la lluita ideològica en poden restringir encara més la influència.

Les esquerdes de la dominació i les darreres temptatives de doble joc

L'evolució de la consciència política que hem apuntat més amunt no respon a cap

mena de procés «natural», sinó que és la conseqüència d'un encadenament de fets provocats per la política econòmica, social i cultural promoguda per l'Estat espanyol des del poder central i les autonomies.

Les posicions autonomistes «s'esquerden» perquè s'esquerda la «capacitat de seducció» de l'Estat espanyol, perquè s'ha aprimat molt la capacitat de presentar com a acceptables les seves polítiques. Els debats dels mesos passats han posat en evidència les enganyifes, les mentides i les estafes en el finançament autonòmic⁵, en les infraestructures (escàndols de RENFE, de l'aeroport del Prat, etc.), en diferents invasions de competències socials (en les lleis d'adopció, de dependència, etc.), en una política de cultura i mitjans de comunicació espanyolitzadora denunciada de manera repetida⁶, política que ha estat encara desbordada darrerament amb la voluntat d'imposició (amb la complaença del PSC-PSOE) d'un reforçament obligatori de la llengua espanyola a l'ensenyament⁷.

Davant les mancances i agressions en l'ordre lingüístic i cultural, i la precarietat escandalosa de les infraestructures econòmiques, l'Estat espanyol sembla encastellat en la seva política d'exacció i d'imposició permanents, fet que deixa reduïda a cendres qualsevol promesa de proposta federalista o de respecte per la diversitat que hagi pogut exhibir el PSOE (i sucursals) en la seva propaganda. Les posicions favorables a la independència es van estenent en sectors cada dia més amplis⁸.

El que és curiós, però, en el moment present, és que davant el desprestigi de la seva política real, el PSOE vol recórrer altre cop al doble joc, presentant-se com un

«mal menor» davant un PP enfollit en el seu anticatalanisme i el seu antibasquisme. El doble joc és l'estratagema que permet mantenir la política institucionalitzada tot fent gestos (només gestos, totalment inno-cus) d'anar en un altre sentit. Així ho ha practicat CiU al llarg dels seus anys de política autonòmica i així ho han fet els altres polítics autonomistes, especialment quan han tingut responsabilitats de govern, començant pel PSC-PSOE. També és el cas d'ERC, que mentre permet la política espanyolitzadora dels successius governs tripartits, utilitza l'independentisme només com a una mena d'inofensiva amenaça simbòlica. El doble joc dels dirigents d'ERC és consubstancial a la seva política. Alguns analistes consideren les posicions d'ERC només des del punt de vista ètic i individual, i les expliquen com el resultat d'una ambició personal dels dirigents d'aquest partit. És una anàlisi anecdòtica i poc fonamentada políticament perquè no té en compte els contingut polítics en què ERC fonamenta la seva acció: una anàlisi pobra de les formes de dominació i una manca d'estratègia seriosa de cap mena per a avançar cap a la independència.

La darrera possibilitat d'expressió del doble joc de tot l'estament institucional tindrà lloc, sens dubte, entorn de les decisions del Tribunal Constitucional espanyol, on l'espantall del PP ens serà presentat com l'«encarnació del mal», contraposant-lo a un PSOE «bondados» davant la previsió de les retallades a l'Estatut d'Autonomia de la Catalunya estricta per aquest Tribunal, tot plegat amb l'intent de reduir tota possibilitat d'acció política a escollir entre «el mal» (PP) i «el mal menor» (PSOE).

Cal, doncs, combatre totes aquestes vel·leïtats de recórrer novament a pràctiques enganyoses i mostrar la necessitat d'abordar d'una manera decidida les tasques de construcció de la independència.

Posar fi al doble joc, construir la independència

Tot el que hem descrit fins ací hauria de servir per a comprendre la importància fonamental que té, en el moment actual, posar fi a les polítiques de doble joc practica-des per les diferents formes d'autonomisme avui encara vigents. Si l'autonomisme pot jugar encara amb una part important de la població fent una política espanyolista i liberal-capitalista o de condescendència amb aquestes posicions (promovent, per exemple, formes espanyolisme filocapitalista a la presidència de la Generalitat de les quatre províncies), al mateix temps que fa proclames catalanistes que li serveixen per a rentar-se la cara —és a dir, sense que la seva política real favorable a l'espanyo-

4. Vegeu l'article «Qui vol destruir la nació catalana?» *Llengua Nacional* núm. 58 de Carles Castellanos (<http://defensadelaterra.org/Llengua/quivoldestruir.pdf>), on s'exposen de manera resumida els elements essencials de la política espanyolitzadora i es fa referència a l'opinió de diferents agents socials i d'articulistes destacats sobre aquesta qüestió.

5. La negació a publicar les balances fiscals n'és una manifestació prou significativa.

6. Vegeu per exemple l'editorial de Vilaweb del 13 de desembre del 2006, sobre l'intent de supressió de les cadenes catalanes de RNE; i també diferents articles i llibres que denuncien les ideologies i pràctiques d'espanyolització lingüística i cultural especialment als mitjans de comunicació catalans, ideologies i pràctiques que s'han accentuat amb l'arribada del Tripartit encapçalat pel PSC-PSOE: «Escampar la por a la llengua», Jordi Solé i Camardons, *Escola Catalana*, núm. 428, març 2006; «Existeixen mitjans de comunicació nacionals?», Jordi Berrio, *Diari de Girona*, 25.01.06; *TV3 a traïció – Televisió de Catalunya o d'Espanya?* Víctor Alexandre, Proa, 2006; «Desconstrucció nacional (I, II)», Lluís Montserrat, *Avui*, 24-31.10.06; Salvador Cardús «En el futur de la llengua ens hi va el futur com a poble – S'ha acabat el bròquil», *Avui*, 29.12.06.

7. La imposició a la tercera hora de llengua espanyola ha estat percebuda per sectors molt amplis del poble català com un intent, no sols d'espanyolització sinó també com una maniobra més per a trepitjar qualsevol intent d'autogovernar-nos (v. <http://www.pelcatala.lateneu.org>).

8. Vegeu com a exemple, «El dret d'Estat», Josep Gifreu, *Avui*, 7.12.06.

lització els faci perdre gaire la seva influència política—, no es podrà mai desplegar, amb un abast de masses important, la política independentista.

L'avanç de l'independentisme està lligat, doncs, d'una manera molt directa a la denúncia de les polítiques del doble llenguatge, és a dir, a l'augment de la consciència política de la població de manera que els partits siguin jutjats per allò que realment fan i no per allò que diuen que fan o que prometen que faran. Cal, doncs, que la política de les ficcions sigui substituïda per una política real en què es valorin com a criteri prioritari els passos reals que es puguin fer en la construcció de la independència.

En aquest moment, les grans línies d'actuació necessàries, a parer de sectors importants de l'independentisme actual, van en dos sentits fonamentals: la primera gran línia d'acció és «enfortir l'associacionisme reivindicatiu nacional». I l'altra gran línia d'acció consisteix a «passar a l'ofensiva».

La independència es construeix posant els maons de l'edifici de la nostra nació que van des de les organitzacions nacionals de lluita per la llengua, a les formes d'organització de base com són els casals, els ateneus que, a les diferents ciutats, viles i pobles de les diferents comarques del país, defensen el

territori i la nació catalana. Cal que donem una importància central a les CUP com a àmbit d'articulació política de l'Esquerra Independentista i d'agrupació de les lluites dels moviments populars.

De qualsevol manera, l'adscripció a una o altra associació d'abast nacional, tant si és sectorial (laboral, professional, etc.) com si és reivindicativa (de defensa de la igualtat en diferents àmbits: com a dona, com a immigrant, etc.) és avui imprescindible per a tothom qui vulgui contribuir a superar l'estat de coses actual. Com també enfortir els mitjans d'expressió propis: llegir i difondre diaris i webs en català i favorables a la defensa dels drets individuals i col·lectius, molt especialment els mitjans que tinguin els Països Catalans com a referent. La resistència individual és important, però l'organització col·lectiva és imprescindible i és la millor manera que l'acció de cadascú es vegi compartida i multiplicada.

Ara bé, aquest enfortiment de l'organització no és suficient: cal, com hem apuntat més amunt, «passar a l'ofensiva», una ofensiva que s'ha de fer sentir almenys en dos àmbits principals en els quals ens juguem el nostre futur com a poble: en l'educació i en la informació. Totes les persones amb consciència de país han d'aju-

dar a enfortir els referents nacionals (en llengua i en continguts) en aquests dos camps⁹. Aquelles persones que no hi tinguin influència personalment han d'ajudar les persones i entitats que ja treballen en aquest sentit, oferint el suport i contribuint amb la paraula i l'acció a combatre les idees que treballen per la destrucció de la nostra nació. Aquest és el sentit profund i col·lectiu que hauria de tenir l'eslògan del «s'ha acabat el bròquil», tan proclamat darrerament.

La punta de llança que ha de ser política: la PDD i les CUP

Cal reconèixer, encara, i com a element fonamental, que la punta de llança de l'ofensiva per la independència, ha de ser política. En aquest sentit, ara convé que ens mobilitzem amb la màxima unitat per un sol objectiu: la defensa del dret de decidir. Totes les persones que no estan d'acord amb el marc polític actual cal que avui s'adhereixin i donin suport a la *Plataforma pel Dret de Decidir*, que és el marc unitari on les classes populars catalanes, a través de les organitzacions socials, poden augmentar la seva influència política més enllà dels partits institucionals. Convinirà, però, que la *Plataforma pel Dret de Decidir* es vagi desplegant fonamentalment com a instrument de mobilització entorn del nostre reconeixement com a nació i que no deixi espai per a la pràctica de formes de doble joc a què hem fet referència al llarg d'aquest article. Mantenint la seva vocació democràtica àmplia, aquesta Plataforma ha d'atreure sectors

Continua després de l'Espècial [pàg. 5]

9. Podeu trobar una síntesi dels criteris convenients per a un tractament dels referents nacionals, a la ponència «L'àmbit nacional: Normalització conceptual» del Tercer Congrés de Cultura Catalana 1999-2000, publicada (en resum) a: *Països Catalans segle XXI*, El Jonc, 2000; i també (amb el contingut íntegre) a: *Països Catalans i normalització cultural*, Ed. Mediterrània, 2001. Podeu trobar instruments crítics o bé favorables a l'autocentrament nacional en les argumentacions o en el tractament de les dades estadístiques en els webs: www.cotrastant.net i a www.pauvila.net. Consulteu també: «Jornada sobre el mercat cultural català», Tortosa 11 de novembre de 2006. FOLC (Federació d'Organitzacions per la Llengua Catalana), a www.folc.cat

Sobre l'ocupació

tre 1519 i 1523. Aquesta conjuntura, com l'anterior, eren «prenacionals espanyoles», però hi havia la causa política a l'hora de fixar un àmbit territorial organitzat segons les lleis feudals foranes. Recordem, com a exemple, que l'antic Regne de Navarra és envaït per les trobes castellanes el 1512.

Aquesta primera temptativa és amplificada qualitativament per la Guerra dels Segadors i la revolta dels Gorretes entre 1640 i 1689. Ambdós episodis són una resposta a la continuïtat de les campanyes militars de Felip IV i a l'obligació de pagar-ne el cost per part dels camperols que, recordem-ho, passaven per una etapa pèl·longada de crisi de subsistència. És en aquest moment que es produeix un pas de rosca en l'estratègia de l'ocupant, que es veurà concretada en el cicle transcorregut entre 1707-1716.

Per tant, entre la revolta agrària i d'alliberament institucionalitzada per Pau Claris i la resistència armada dels maulets i carrasquets es produeix la transició a la construcció de l'Estat «nacional» espanyol que, en principi, volia seguir el model francès pel que feia a la tàctica de terra cremada i de repressió militar i cultural.

El model borbònic, doncs, bàsicament entre Felip V i Carles III, constitueix el fonament políticoterritorial i assimilista lingüístic que s'institucionalitzarà a partir de la constitució *liberal* espanyola de Cadis del 1812. Aquesta conjuntura significà un salt qualitatiu (amb l'extinció de les Corts de Castella) pel que suposà tot el bastiment jurídicopolític de l'Estat.

A partir del vuitcents és quan cobren legitimitat impostos, cossos militars i funcionaris que s'havien formulat arran del Decret de la Nova Planta: Cadastre, Audiència, Capitania Militar, reformulació de l'organització del territori ocupat amb els Corregiments, nous impostos que gravaven l'accés a la propietat agrària. I, és, a més, quan s'impulsen les polítiques ministerials que seran fonamentals per a consagrar una unitat d'espai cultural, nacional i, doncs, repressiu. La fundació del cos de la policia el 1827, la política educativa que imposava l'espanyol a l'educació el 1857 a través de la *Ley Moyano*², la fundació de la «Guardia Civil» el 1844, l'obligatorietat del servei militar (amb les consegüents campanyes colonials a

Les formes coercitives de l'Estat capitalista s'han caracteritzat —i es caracteritzen— per la seva totalitat d'acció intervencionista sobre la vida cultural, econòmica, associativa i política de la ciutadania. És clar, que a mesura que la coerció s'ha anat fent més «invisible» (que aquest és l'objectiu) la (re) pressió ha esdevingut més selectiva. De fet, existeix una certa correlació entre evolució de les formes d'opressió capitalista i la seva formalització política estatal. L'Estat, doncs, és històric, com també ho és la formalització punitiva.

La historiografia recent (Charles Tilly) ha reflexionat sobre aquesta evolució repressiva vinculada a la construcció de l'Estat nacional. I és en aquest context que cal esbrinar quina ha estat la caracterització de la «intervenció» de l'Estat al nostre territori.

Primerament, cal destriar la variable territorial com a fonamental per a capir l'expansionisme políticomilitar, que cal situar gradualment en el procés històric d'hegemonia d'una comunitat nacional sobre una altra.

Aquesta variable imperialista¹ en termes territorials és la que explica l'evolució de les formes repressives contra els Països Catalans. En aquest sentit, cal aïllar les següents conjuntures.

En el moment de la crisi social i política baixmedieval es produeixen al segle quinze les primeres temptatives militars, a càrrec de Ferran d'Antequera. Aquests primers indicis indicaven l'esperit expansionista de la Corona de Castella, que es reproduí, en forma de conflicte social, sota les Guerres de les Germanies en-

1. Emprem aquest qualificatiu des del present per a conceptuar el sentit de l'espoliació cultural, política i econòmica.

2. Aquesta política de substitució contra el català, que a l'Estat francès fou impulsada al nord del país a partir de 1700, tingué els orígens respectius sota Felip VI Carles III.

Amèrica del Sud i Nord d'Àfrica, contestada amb les revoltes contra les quintes), la institucionalització de la provincialització el 1833, foren mesures amb un pregon simbolisme, *interioritzat* socialment a base de mesures punitives. Potser el cas més destacat de tot aquest bloc institucional d'ocupació (sota els règims conservadors i liberals) és el de la constitució, en origen, d'una força repressiva organitzada per a defensar els interessos dels terratinents i, en contra, per tant, de la dignitat dels camperols desposseïts de llurs terres. D'aquest origen rural prové la lògica d'organitzar un cos militar com el de la «Guardia Civil» a fi de vetllar per la seguretat i ordre de la població *civil*. I d'aquí prové, encara avui, la seva preponderància en medis rurals i enclavaments locals.

Amb tot, el model d'Estat del segle XIX que im-
perarà —amb l'interval d'entre 1931-1939— serà un dels menys moderns d'Europa. En efecte, malgrat que la doble concepció que origina la lògica nacionalista espanyola és l'opressió dels pobles i de les classes, l'anacrònica estructuració interna i la poca legitimitat social obtinguda, a causa d'un entramat polític caciquista, féu que l'embat anticatalà no comptés amb la consecució total del seu objectiu anorreador. A més, l'oposició interna —patriòtica, anarquista, obrera— suposà una molt rellevant oposició a l'emergent política imperialista espanyola.

El salt qualitatiu nacionalitzar espanyol fou donat després de la mort de Franco. Si bé la prolífica resultant de la guerra d'ocupació fou la identificació ente partit (falangista) i Estat, aquesta primera concepció d'unificació territorial fou un fracàs. Fou a partir de la segona meitat dels anys cinquanta, en canvi, que el règim dictatorial anà cercant unes baules socials i territorials que substituïssin el castellanisme economicosocial per la idea del *desarrollismo* descentralitzador basat en la creació de pols territorials *inventats* que segreguessin parts de territori propi per a ser annexats a d'altres regions externes. Els casos de Lleida (-Aragó) i Alacant (-Múrcia) en foren seny-
nyers. És, doncs, a la dècada dels anys seixanta quan s'inicia una nova política nacional espanyola a través d'una modernització de la maquinària funcional i militar. I l'obertura a Europa serà una baula cabdal per a la «liberalització» de les formes de coacció contra els Països Catalans³.

Però els orígens evolucionistes originats des de l'interior del tardofranquisme trobaren la clau de volta amb la reforma postfranquista vehiculada per un nou model —l'actual— de democràcia burgesa-policial. En efecte, la calculada claudicació de les burocràcies dels fins aleshores partits opositors al franquisme feren dos pactes del silenci fonamentals per a donar carta blanca a l'etapa actual de repressió: els

Pactes de la Moncloa i la Constitució espanyola de 1978. Ambdós contractes de classe *maquillaven* un nou model d'exclusió contra la classe obrera i les capes populars. Pel primer acord, hom oficialitzava la precarització laboral i l'oligopolització econòmica; mentre que pel convencionalisme de 1978 hom legitimava —amb un nou codi simbòlic, funcional-policial (*Audiencia Nacional* fundada el 30-XII-1976 com a substitució del *Tribunal de Orden Público*)— el darrer assalt que l'Estat interpretava com a determinant contra catalans, bascos, gallecs i canaris.

Amb tot, el «nou» règim no aconseguí la fita de reduir al testimonialisme totes quatre nacions. I diem 'testimonialisme' perquè una de les característiques del postfranquisme (o franquisme sense Franco) no fou l'eliminació total dels pobles, sinó que es tractà de reduir-los al folclorisme —via descentralització autonòmica— a fi d'exterioritzar el *rostre humà* de l'Estat.

Aquesta certa estratègia de permissivitat i de repressió envers els sectors de la població més conscients (terrorisme d'Estat, vexacions col·lectives, inversió de les categories d'opressió cultural)⁴ recuperà, d'altra banda, el concepte descentralitzador —impulsat pel socialisme liberal del PSOE entre 1982 i 1996— per a augmentar la legitimació estatal a les nacions oprimides. Tot plegat és la tàctica del 'pal i la pastanaga': razzies policials contra els lluitadors (a mode semblant de neteja ètnica) i «premi» a la casta «política» local que oficialitza la via autonòmica, que no és altra cosa, com és sabut, que la concepció moderna de la regionalització *uninacional*.

D'aquesta manera, l'autonomisme no s'ha de definir estrictament com a conseqüència política de la «conscienciació nacional», sinó que cal conceptual-lo fonamentalment com un nou caciquisme del qual sorgeix una xarxa clientelar que és la que oficialitza el ritus de la *venda* del país a la plutocràcia, a la classe —econòmica i política— dominant. La darrera «virtualitat» de l'autonomia és, doncs, la prebenda econòmica territorialitzada municipalment.

Dit això, la darrera qüestió a esbrinar és quina cultura política legitima l'Estat. El canvi substancial després del cicle transcorregut entre 1945-1973 és que el capitalisme transnacional ha substituït progressivament els règims dictatorials explícits per democràcies instrumentals a favor dels interessos de l'imperialisme. En aquest context, el conflicte s'origina en formacions socials on la construcció nacional des de l'Estat no ha comptat amb la legitimació de les nacions ocupades. És a dir, cal referir-se a dues modalitats d'organització política etnoterritorial: els Estats on existeix identificació entre marc territorial i marc polític, i els Estats on aquesta equivalència no existeix. És aquí on preval explícitament la lluita política i militar.

3. Una resposta intel·lectual a l'esmetat objectiu fragmentador, podria ser susceptible de ser contextualitzada a través dels assaigs *Nosaltres, els valencians, Alacant a part* i *Els mallorquins*, ja que totes tres reflexions s'elaboraren entre 1962 i 1967, és a dir, quan l'Estat empenia l'objectiu de «balcanització» provincial i, a més, hom assistia a fenòmens sociològics com el turisme que, per mitjà de la cultura espanyola (si fa no fa com en l'actualitat), era un instrument colonial de primera magnitud en identificar cultures nacionals amb estereotips alienadors simbòlics i econòmics contra el territori.

4. Les inversions polítiques i «argumentatives» en les situacions d'opressió cultural i nacional (=els opressors són les víctimes i els oprimits són els agressors) han estat activades d'ençà del moment en què l'Estat i els seus intel·lectuals-funcionaris han observat que la resistència patriòtica de nombrosos sectors socials impugnaven seqüencialment el procés de reforma postfranquista. Per aquesta raó aquest fenomen —a estudiar sociològicament— emergí com a consolidat a la segona meitat dels anys vuitanta.

El postfranquisme, per tant, és un cas manifest de la continuïtat de manca de legitimitat de l'Estat als territoris ocupats, malgrat la reiterativa propaganda autonomista. Aquesta persistència és el que fa que França i Espanya siguin estructures polítiques en constant qüestionament i per tant en constant «reinvenió», que a partir dels anys noranta es determina per un nou model comunicacional que enllaça la metròpoli espanyola—com a imperatiu determinant d'Estat— amb les «colònies perifèriques»...

En definitiva, aquesta nota ha intentat d'incidir en la vinculació entre construcció de l'Estat, invenció del seu artefacte nacional i vinculació d'aquesta estructura repressiva amb l'evolució històrica. Una conclusió a plantejar com a línia de treball és que el camaleonisme/transformisme ideològic estatal és transversal a les forces polítiques (del bloc

de poder) que hi donin suport. Independentment del parlamentarisme formal, existeix la plena autonomia operativa dels cossos militars i funcionaris que canvien de *modus operandi* segons la correlació internacional existent entre oligarquia econòmica i *ordre social*.

Una altra qüestió a plantejar són els tipus d'estratègia de combat i de lluita. És a dir, si les formes clàssiques de concepció política, que entre nosaltres s'ha convingut a definir ambigüament i eclèctica, com a «catalanisme» té encara vigència. La hipòtesi que potser caldria plantejar és que el catalanisme *convencional* ha constituït secularment un fracàs contra el tòtem del nacionalisme espanyol. I, doncs, avui no té gaire sentit de mantenir una-fe-cega cap a aquest tipus de taticisme...

XAVIER FERRÉ

Els equívocs del catalanisme

En el seu extens estudi *Panoràmica del nacionalisme català* (1975), Fèlix Cucurull es remun-tava a la Guerra dels Segadors. Certament, tot el pensament constitucionalista català que es genera per a respondre a aquella crisi de la Monarquia Hispànica i als intents assimilacionistes del Com-te-Duc d'Olivares es pot considerar com un pensament nacionalista.

Però va ser en el context del segle XIX (revolució liberal, industrialització, lluita per la democràcia) que el catalanisme esdevingué una opció política. El camí que porta d'aquest catalanisme al nostre independentisme és un camí recte i ascendent que s'explica per la maduració política del poble català? O, per contra, ha estat un camí ple de contradiccions i de ruptures?

Quan els catalans manaven a Espanya

Al segle XIX, el malestar de la burgesia catalana amb el funcionament de l'Estat espanyol era progressiu d'ençà que Catalunya s'estava industrialitzant. Les transformacions econòmiques que patia el Principat van provocar transformacions socials (per exemple el creixement de la classe obrera), que, per contra, no eren acompanyades per les transformacions polítiques de l'Estat centralista. Això va fer que el general Prim, representant dels interessos i alhora icona de la burgesia catalana, arribés a formular un discurs a les Corts de Madrid en què, vista la situació de greuge, es plantejava si els catalans eren o no espanyols. La marginació política era un fet: escassos ministres d'aquell Estat eren de procedència catalana.

La resposta de Prim a aquest dilema de ser o no ser espanyol era l'opció per una transformació d'Espanya. I tingué una oportunitat amb el derrocament d'Isabel II: la revolució de 1868 obrí un període en què la participació dels catalans a la po-

lítica de l'Estat fou proporcional al seu pes demogràfic i, sobretot, econòmic. Fou potser el darrer període en que això succeí, i ara se'n deuen enyorar en Duran i Lleida i bona part de CiU.

Però no tan sols la burgesia catalana participava en política. La revolució de 1868 l'havia impulsat un bloc que aliava el progressisme burgès amb el republicanisme popular. Les classes populars catalanes tenien les seves pròpies reivindicacions, que passaven prioritàriament per l'eliminació de les quintes (servei militar) i els consums (impostos sobre els béns de primera necessitat). El projecte polític republicà també passava per la transformació d'Espanya, però en un sentit més resolt: la federació. La majoria de federals catalans reclamaven que la federació comencés amb la proclamació de l'Estat català, que després establiria un pacte lliure amb la resta de «províncies espanyoles». Era la plasmació catalana del dret a l'autodeterminació. És d'aquest federalisme d'on sortirà el catalanisme. Però la derrota d'aquest projecte a causa de la Restauració borbònica de 1874 serà el primer punt d'inflexió en la història del catalanisme.

El catalanisme seguí el seu curs amb la Restauració, però hi guanyaren pes les opcions més possibilistes que ja no vinculaven l'autogovern de Catalunya a la ruptura amb la monarquia.

La Renaixença cultural

Paral·lelament a aquestes lluites polítiques es desenvolupava el moviment cultural que volia recuperar el català com a llengua literària, seguint també dues línies que reflectien la divisió en classes. D'una banda, la Renaixença burgesa, que volia recuperar un català medievalitzant per a fer-hi poesia i filigranes literàries. De l'altra, la Renaixença popular, encapçalada per republicans com Josep Ro-brenyo o Serafi Pitarra, la qual recuperà el català

per al teatre (el gènere literari més popular) i defensà l'ús del «català que ara es parla».

Entendre la Renaixença com a origen del catalanisme polític és esbiaixat. Així, sovint es posa l'*Oda a la pàtria* d'Aribau (1833) com a punt de partida de la recuperació nacional. Cal recordar, però, que Aribau se n'anà a viure a Madrid per allunyar-se de la seva turbulenta terra natal, que escrivia la correspondència en castellà i que, això sí, usava el català per escriure uns versets en honor de Prim i de la repressió que dirigí contra una revolta barcelonina.

Lluís V. Aracil (*Dir la realitat*) ens recorda com «la Renaixença catalana ha produït en profusió declaracions de dependència» respecte de l'Estat espanyol. És cert que la socialització cultural en català és un eix central per a adquirir consciència nacional, però Aracil dubta que els principals promotors de la Renaixença preveïessin o desitgessin aquest objectiu social.

Catalanisme i revolució burgesa

Aquest era el títol del llibre de Solé Tura (1967), emblema de tota una línia interpretativa que identificava catalanisme i burgesia. Aquesta interpretació (que tan bé servia els interessos del socialisme espanyolista) ha estat molt superada. Ara bé, sí que hem d'assenyalar que, amb el canvi de segle, una part de la burgesia passà a encapçalar el catalanisme i liderà un procés de conquesta de les institucions que té, com a moment culminant, la creació de la Mancomunitat (1914). El seu catalanisme mantenia la voluntat de reformar Espanya, però ara a partir de la seva «perifèria».

Per la seva banda, el republicanisme no podia disputar l'hegemonia a la burgesia ja que estava escindit entre els continuadors del federalisme i la línia catalanitzant, d'una banda, i els lerrouxistes, de l'altra.

Tot i la concepció autodeterminista que trobem en la reivindicació de la federació «des de baix», el republicanisme encara no feia el salt estratègic de reivindicar una República Catalana. Al segle XIX tan sols podem trobar uns plantejaments molt avançats en Roca i Farreras, que defensava la independència (amb opció d'entesa confederal si així es desitjava), que reclamava la vinculació de la causa nacional al moviment obrer i que concebia els Països Catalans com a espai nacional. Per què no hi hagué continuïtat en aquests plantejaments?

El creixement de l'opció independentista al segle XX depèn de dos factors. En primer lloc, és el fracàs de les propostes d'autonomia el que empeny la reivindicació de ruptura. El fracàs de la campanya autonomista de 1919 es troba en l'origen del primer partit independentista: la Federació Democràtica Nacionalista de Francesc Macià. En segon lloc, l'accés de petites nacions a la independència també actua com a estímul mimètic. Si el 1991 tingueren una influència important en el nostre poble les independències d'Eslovènia, de Letònia, Estònia i Lituània, al llarg del segle no havien estat menys importants els casos de Cuba (1898) i d'Irlanda (1916-1921).

República Catalana

Després de la FDN, Macià fundà Estat Català. Fou el 1922 i es féu a la seu del Centre Autonomista de Dependents de Comerç i d'Indústria (CA-DCI). No és casual que es fundés en aquesta seu, perquè el creixement del separatisme estava molt vinculat a la radicalització del sector de la classe obrera dels dependents de comerç (els «saltataulells») i dels «treballadors de coll blanc».

La República Catalana que es proclamà el 1931 va durar tres dies perquè l'independentisme no era una força prou organitzada. S'havia dissolt en el conglomerat catalanista d'ERC. Però la voluntat sobiranista d'aquell catalanisme era explícita, i ho demostren els continguts de l'Estatut de Núria, que després fou àmpliament retallat per les Corts de Madrid.

L'oposició a l'autogovern de Catalunya fou una de les causes de l'aixecament militar de 1936. La seva victòria el 1939 dificultà la continuïtat de la tasca que intel·lectuals, científics i artistes feien en la línia de projectar la transformació social, la modernització política i la consolidació de la identitat catalana i que era una peça clau en l'autocentrament ideològic i cultural.

L'independentisme contemporani

El catalanisme que sortí triomfant de la Transició és el que acceptava la subordinació a Espanya, ja fos destacant els elements identitaris propis (CiU) o bé defensant obertament Espanya com a factor de modernitat (PSC-PSOE). En oposició, l'independentisme féu un esclarament ideològic i estratègic que li suposà la seva marginació (acompanyada de la repressió) però que, a llarg termini, li ha permès la seva consolidació com a moviment polític:

- Entendre l'independentisme com una forma de la lluita de classes
- Defensar els Països Catalans i una estratègia d'autocentrament i de construcció nacional
- Entendre que Espanya és irreformable

La crisi del catalanisme de la qual avui es parla s'explica per la demostració d'aquestes tesis. Les opcions se'ns presenten més diàfanament que mai. L'alternativa d'una Espanya plural és, com ho demostra el fracàs de l'Estatut del 30 de setembre, inviable. La reacció de CiU (que s'explica per la inexistència d'una burgesia nacional) sembla ser la integració directa en el govern de l'Estat i el pacte de vassallatge a canvi d'inversions. Però quan més pot durar aquest sistema de dominació? L'evidència de l'espoli fiscal fa que el catalanisme tingui menys arguments per continuar defensant el model autonòmic (a diferència del cas basc). Per tant, la disjuntiva autodeterminació-subordinació anirà situant cadascú al seu lloc. L'independentisme ha de superar aquests equívocs del catalanisme i començar a bastir les eines per accedir a la independència i per construir els Països Catalans.

ALBERT BOTRAN

Continuació de la pàg. 4

molt diversos amb consciència nacional; però hauria de tenir molta cura de no oferir un terreny fàcil per a la continuació d'actituds ambigües d'alguns grups, que pretinguessin prolongar la seva manipulació per mitjà de formes renovades de doble llenguatge, manipulacions que podrien contribuir a retardar l'expansió necessària de la consciència política de la població.

L'avanç vers l'autoconsciència nacional i l'autodeterminació es produirà només si el moviment que es vagi desplegant en aquest sentit es va alliberant dels llasts i de les ambigüitats de l'autonomisme i va

acumulant els gèrmens de la ruptura necessaris en el seu procés.

És en aquest mateix sentit que cal aprofundir en l'organització de l'acció política de les CUP com a factor essencial d'avanç cap a aquesta acumulació necessària d'elements de ruptura envers la política institucionalitzada. Les CUP, constituint-se com a àmbit unitari de l'Esquerra Independentista i articulant-se, com hem assenyalat, com a punt d'agrupació de les lluites dels moviments populars, posseeixen els elements necessaris per a encapçalar una dinàmica social i política nova que permeti

crear un pol polític d'acumulació de forces en el camí de l'autodeterminació i la independència. Les eleccions municipals del 27 de maig vinent poden representar una fita important en aquest camí. Tothom que vulgui manifestar la seva protesta davant mesos i mesos d'agressions i d'abusos de tot ordre (econòmics, polítics, lingüístics i culturals) contra el nostre poble tindrà, doncs, una manera clara d'expressar-ho, donant suport a la PDD, i treballant i votant per les CUP.

CARLES CASTELLANOS

Els aliments transgènics i les seves implicacions

En els darrers anys els transgènics, especialment els vegetals, han estat motiu d'alerta social. Aquest fet, entre molts d'altres, fa necessari que ens dotem del coneixement científic, social, econòmic i polític que els envolta, per tal de poder ser crítics davant aquesta problemàtica.

Què és una planta transgènica?

Una planta transgènica és una planta a la qual se li ha introduït ADN exogen, és a dir, ADN d'un altre organisme o espècie vegetal. L'ADN és una molècula present a totes les cèl·lules dels organismes i que conté tota la informació que defineix un organisme com a tal. Per exemple, en l'ésser humà determina el color dels cabells, la forma dels ulls, el bon o mal funcionament metabòlic o el creixement, entre moltes d'altres qualitats i característiques.

És per aquest motiu que determinats sectors s'interessen per introduir fragments

d'ADN, portadors d'informació que determina una característica en concret, en plantes d'interès comercial, amb la qual cosa els confereixen noves propietats. Per exemple, s'han introduït en plantes com la soja o el blat de moro fragments d'ADN de bacteris que són resistents a un herbicida. D'aquesta manera s'obtenen noves varietats de blat de moro o soja resistents a un determinat herbicida.

El procés, però, no és tan senzill com sembla, ja que aquestes modificacions en les plantes poden provocar efectes no desitjats.

Qui fabrica i controla els transgènics?

La fabricació de llavors transgèniques i la seva distribució està a les mans de cinc multinacionals, que controlen el cent per cent de llavors transgèniques i el seixanta per cent dels pesticides. El que acaba pas-

sant en aquests casos és que el pagès que compra la llavor transgènica es veu obligat a adquirir l'herbicida a la mateixa multinacional perquè la varietat transgènica només és resistent als herbicides que aquesta transnacional fabrica, no pas als genèrics. Entre aquestes multinacionals destaquen noms com Dow-Monsanto (USA), Dupont (USA), o la suïssa Novartis.

Controlar el mercat i la seva distribució es pràcticament impossible, i la complicitat de certs governs com el de l'Estat espanyol afavoreix la implantació de cultius transgènics arreu. Als Països Catalans podem trobar llavors transgèniques de cereals a les fires agràries, en què els comercials ofereixen sacs de mostra. A més, per si no n'hi havia prou, s'hi poden trobar a millor preu que la llavor convencional.

La Generalitat autonòmica del Principat ha promulgat una llei sobre els cultius transgènics. Entre d'altres mesures, la llei obliga a deixar franges de separació entre

una explotació transgènica i qualsevol altra explotació convencional o ecològica. Tanmateix, s'ha demostrat en diverses ocasions que aquestes franges de separació són insuficients. Algú pot controlar la distància que recorre el pol·len un dia de vent...? Sembla ser que els mals governants sí.

El descontrol, doncs, és un dels problemes que trobem actualment als Països Catalans, llevat de les comarques del nord, on la legislació francesa és més restrictiva i tan sols permet cultius experimentals.

Control econòmic

La progressió de cultius transgènics suposa la progressiva desaparició de les explotacions agràries tradicionals i, per descomptat, les ecològiques.

En l'agricultura tradicional de cereals, moltes explotacions trien i preparen les

seves llavors, renovant-les progressivament cada tres anys mes o menys. Aquesta pràctica queda anul·lada amb l'agricultura transgènica, ja que les empreses de transgènics han modificat les llavors perquè siguin estèrils, de manera que no germinarien l'any següent. Aquest fet obliga els pagesos a comprar tota la llavor cada any a la multinacional de torn, que controla la producció i marca el preu al qual estaran lligats els pagesos. Passaran a ser explotacions agrícoles integrades, o sigui, dependran d'una multinacional concreta, amb els riscos de supervivència que això comporta i que totes coneixem.

Efectes sobre la flora i la fauna

Un dels principals problemes que generen els cultius transgènics és la contaminació, a través del pol·len, sobre

l'agricultura ecològica. També en queden contaminades les plantes silvestres pròximes al cultiu, la qual cosa les pot fer resistents a certs fongs o insectes i, per tant, poden esdevenir males herbes. Hi ha també la possibilitat que alguna planta transgènica s'assilvestri, fet que en dificultarà el control.

I com a resultat d'assilvestraments i contaminacions hi ha la possibilitat que les plantes invasores i parasitàries dels cultius es facin resistents als productes emprats i continuïn sent un problema per a l'agricultura.

Els efectes sobre la fauna són claríssims. Si una plantació és modificada genèticament per ser resistent a certs tipus d'insectes, nematodes, etc., la població d'aquestes espècies animals minvarà dràsticament. Tot seguit disminuirà la població d'aus i petits rosegadors que se n'alimentaven, i així successivament, la qual cosa provocarà una alteració de la xarxa tròfica de l'ecosistema.

Les mesures que es prenen per evitar aquest efecte negatiu sobre la fauna han demostrat ser insuficients: el trencament de la cadena tròfica és inevitable. Com que s'obvien a més les solucions tradicionals contra les plagues i l'empobriment del sòl, com ara les rotacions de cultius, entre d'altres, també deixen de ser pràctiques eficaces.

Salut i cadena alimentària

No està demostrat que les modificacions genètiques, ni els marcadors (en general antibiòtics) utilitzats per seleccionar les varietats transgèniques, passin a la cadena alimentària, entre d'altres raons per manca d'estudis oficials seriosos.

Un cop més els Estats juguen un paper decisiu a favor de les empreses multinacionals, ja que posen els interessos d'aquestes empreses per damunt del benestar de les seves conciutadanes. La manca d'informació tant en l'etiquetatge de productes com amb relació a l'engreix d'animals per a consum humà, activitat en què s'usen fonamentalment cereals transgènics, deixa entreveure la complicitat d'uns polítics servils al capital.

Deixarem aquí aquesta primera aportació del tema. Cal parlar dels transgènics animals i dels medicaments transgènics, així com del model agrícola i ramader que volem en una societat lliure i socialista, per ajudar el conjunt de la militància a posicionar-se sobre el tema i poder oferir una resposta al conjunt de la societat.

TV3 al País Valencià: més enllà de la recepció

Va ser Josep Gifreu que als anys vuitanta del segle passat va encunyar el terme espai català de comunicació, el qual sens dubte ha fet fortuna. Gifreu entenia per espai català de comunicació «el projecte d'aconseguir articular, través de diversos mecanismes i actuacions de caire polític, econòmic i cultural, una capacitat efectiva de control sobre l'estructuració i el funcionament del sistema general de la comunicació social present en el domini lingüístic català».¹ Es considerava necessària la constitució d'aquest espai «com a garantia d'èxit i com a procediment central en la construcció d'un espai cultural català».²

En principi, aquest projecte no pretenia proposar «una via política a la construcció d'uns Països Catalans, per exemple, federats i sobirans»³, un plantejament que segons el nostre parer en llavors el desenvolupament. Perquè per a uns territoris sota ocupació espanyola i francesa difícilment es podia separar la construcció d'un espai comunicacional comú del projecte d'alliberament dels Països Catalans, en la mesura que la viabilitat del primer depenia, entre d'altres factors, tant de la capacitat de poder arbitrar polítiques comunicacionals (i, de retruc, culturals i lingüístiques) sobiranes com d'un projecte polític de vertebració d'aquests territoris ocupats.

Així, en una entrevista del 2002 per al número zero del butlletí *Cercle XXI*, el mateix Gifreu afirmava que «el segon gran problema del nostre espai comunicatiu és la manca de poder polític, és a dir, la impossibilitat d'exercir la sobirania sobre el camp cultural i lingüístic». I hi afegia que «la falta de poder polític s'ha d'atribuir a moltes raons. El nostre territori està fragmentat en diferents estats, i a l'Estat espanyol encara en diferents comunitats o «mini-estats», que és una manera de desfigurar el poder de la comunitat històrica i la consciència de cada regió.» Aquestes afirmacions s'han de relacionar amb les que havia fet tres anys abans⁴, en què reconeixia que «en lloc d'avançar cap a la vertebració de l'espai històric comú, les diverses regions

dels Països Catalans progressen en la deriva i la disgregació, no solament política i institucional, sinó també cultural i lingüística. L'esperit provincialista d'antany l'ha transformat en esperit autonomista provincial.»

Totes aquestes qüestions i d'altres de connectades han reaparegut explícitament i, sobretot, implícitament en la polèmica generada arran de l'intent de la Generalitat de baix de tancar els repetidors de TV3, la qual cosa n'impossibilitaria la recepció al País Valencià per la via digital. Sense dubte, impedir que els dos únics canals televisius generalistes exclusivament en català es puguin veure a qualsevol lloc dels Països Catalans és un atac a un dels instruments més estratègics per a la construcció d'un espai comunicacional comú.

Ara bé, una volta s'ha afirmat això, cal anar més enllà de la recepció i analitzar en quina mesura TV3 ha contribuït a crear aquest espai català de comunicació. Per dur terme aquesta anàlisi cal tenir en compte que la construcció d'aquest espai va lligada, tant si es vol si no, a la creació d'uns referents, d'un imaginari, comuns, de manera que aquests referents n'esdevenen un component fonamental. Estem parlant d'identitat, de processos d'identificació, per als quals són imprescindibles instruments com els mitjans de comunicació de masses, especialment els audiovisuals. I estem dient que, encara que en siga una condició necessària, la construcció d'una identitat comuna de tots i totes catalanes no només depèn de la llengua.

Doncs bé, l'anàlisi no pot ser més decebedora, ja que els diferents governs que han controlat la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (CCRTV) l'han concebuda com una televisió regional i en cap moment han tingut la intenció de crear un imaginari comú per a tota la nació, que hi permetés la identificació de tots els seus membres. Ans al contrari, des de fa anys són diverses les veus que insisteixen que els continguts de la programació de les emissores de la CCRTV (informatius, magazines o programes d'entreteniment) obvien la realitat política, social, econòmica i cultural del País Valencià, les Illes i la Catalunya Nord. Fins i tot, tal com denunciava Mavi Dolç fa deu anys, aquestes emissores, especialment TV3, han donat sovint una imatge «tòpica i provinciana»⁵ del País Valencià, com

es pot comprovar en l'aparició de personatges com la Vicenteta o en el fet que la majoria de notícies sobre aquesta part del territori es centren en els «successos».

El resultat d'aquesta política és ben visible: d'una banda, TV3 s'ha limitat, a tot estirar, a construir un imaginari circumscribit a la Catalunya estricta, en molts casos supeditat a l'imaginari espanyol, del qual, tal com se'ns recorda dia darrere dia, el primer n'és un subconjunt⁶; d'altra banda, ha impossibilitat la identificació de les catalanes i catalans insulars, meridionals o septentrionals, fins i tot dels sectors més receptius⁷.

Per aquesta raó, caldria aprofitar la polèmica generada per la decisió de la drete espanyola del País Valencià per no reduir la qüestió al problema de la recepció i exigir que tant TV3 com la resta d'emissores de la CCRTV afavoresquen l'autocentrament i la identificació dels catalans i catalanes amb uns referents comuns que tinguin en compte el conjunt dels Països Catalans. Si més no és el que caldria esperar d'una força política que sovint parla als seus programes electorals de la construcció nacional dels Països Catalans i que encapçala la Conselleria de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat d'amunt.

M. ESCRIG

1. Vegeu pàgina 28 del llibre *Construir l'espai català de comunicació* (Barcelona, 1991).

2. *Ibidem*, pàgina 26.

3. *Ibidem*, pàgina 247.

4. Vegeu la seva ponència «L'espai comunicacional català, avui» dins el volum col·lectiu *La nació secreta. Vers un nou Congrés de Cultura* (Gàüses, 1999).

5. Vegeu «Llengua i mitjans de comunicació al País Valencià», ponència inclosa dins el llibre *V Jornades de sociolingüística: Comunitat lingüística i espai de comunicació* (Alcoi, 1997).

6. Darrerament s'ha parlat molt sobre l'espanyolització de TV3, sobretot «des que el PSOE controla la Generalitat d'amunt. Tanmateix, aquesta espanyolització no és nova, sinó que ve de lluny, tal com denunciava ja el 1991 el rector de la Universitat de les Illes Balears i Batle en una entrevista al número 378 del setmanari *El Temps*.

7. Per exemple, la mateixa Mavi Dolç afirmava en el debat posterior a la ponència esmentada a la nota 5 que «no hauríem de tenir prou a instal·lar-nos quatre repetidors de TV3 per sentir-nos normals al nostre país, perquè TV3 no comparta amb mi, no m'hi identifique».

El nou imperialisme

David Harvey és un geògraf anglès que es va consagrar acadèmicament amb un llibre de caire neopositivista sobre els problemes metodològics de la seva disciplina, *Explanation in Geography* (1969). Tal com explica a la introducció del llibre *Social Justice and the City* (1973), la seva preocupació per la justícia social primer i la investigació de determinats fenòmens urbans concrets de Baltimore i d'altres ciutats el van portar a abandonar el neopositivisme i endinsar-se en el marxisme. Així doncs, la seva trajectòria intel·lectual i vital difereix notablement d'aquella a què ens tenen acostumats molt(e)s membres del món acadèmic.

En el llibre que comentem, *El nuevo imperialismo*, Harvey intenta caracteritzar l'imperialisme actual en relació amb el capitalisme global per tal d'explicar una sèrie d'esdeveniments que segons l'autor es succeeixen amb rapidesa. Per tant, encara que el geògraf anglès parteix d'un fet concret, la invasió a Iraq, el seu objectiu és més general ja que es tracta de situar aquest fet concret en una perspectiva més àmplia, de llarga durada, que permeti desvetllar les transformacions profundes que s'han produït en el sistema capitalista. A continuació repassarem algunes de les idees rellevants del llibre.

David Harvey caracteritza l'imperialisme capitalista com aquella modalitat d'imperialisme que combina dues lògiques de poder contradictòries però interconnectades de manera complexa, la territorial i la capitalista. La primera, en què el paper de l'Estat és clau, fa referència al conjunt d'estratègies polítiques, militars i diplomàtiques utilitzades per un o més Estats per defensar els seus interessos i assolir els seus objectius arreu del planeta. En canvi, la lògica capitalista té a veure amb el conjunt de fluxos de poder econòmic que travessen un espai continu i, per tant, entitats territorials com els estats mitjançant pràctiques com la

producció, el comerç, els moviments capital, etc.

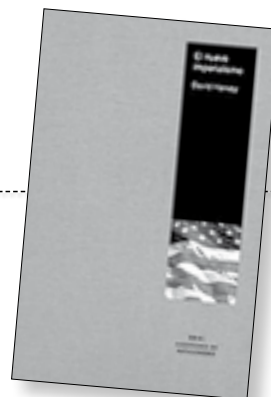
D'altra banda, com d'altres autors, Harvey manté que les crisis capitalistes no són pas de subconsum, sinó de sobreacumulació, és a dir, d'excedents de capital que no troben una oportunitat per ser invertits. Segons el geògraf anglès, la lògica capitalista de l'imperialisme s'ha d'entendre en «el context de la recerca de solucions «espacio-temporals» al problema de l'excés de capital», solucions que expliquen la llarga supervivència del capitalisme malgrat les crisis. Així, els excedents poden ser absorbits mitjançant inversions que ajornen l'entrada del capital en la circulació, com ara les infraestructures (desplaçament temporal), o mitjançant l'obertura de nous mercats, noves capacitats de producció i noves possibilitats en d'altres llocs (desplaçament espacial). Tanmateix, aquestes solucions no estan exemptes de contradiccions i de problemes, ja que són inestables a causa, per exemple, del caràcter perpètuament expansionista de l'acumulació del capital.

Un altre concepte clau del llibre és el d'acumulació per desposseïció, basada en la depredació, el saqueig i robatori. En la tradició marxista s'hi associat el període d'acumulació anomenat «primitiva», però com que ha estat una constant de la història del capitalisme, Harvey proposa de canviar-ne el nom. Així, la resposta neoliberal a la crisi de sobreacumulació dels anys setanta ha estat recórrer a les privatitzacions dels béns públics arreu del món, que cal considerar com l'instrument principal de l'acumulació per desposseïció en l'actualitat. Comptat i debatut, no es pot entendre l'imperialisme actual sense aquestes pràctiques depredadores.

Pel que fa a la invasió d'Iraq, Harvey sosté que cal relacionar-la directament amb l'arribada dels neoconserva-

DAVID HARVEY
*El nuevo
imperialismo*

Akal, 2004

dors a la Casa Blanca. Tot i que la doctrina imperialista neoconservadora compar-

teix amb la d'arrel neoliberal, característica per exemple de l'administració Clinton, la fe cega que la lliure circulació de mercaderies i el capital garanteix el benestar de tothom i que manté també una economia política basada en l'acumulació per desposseïció, en difereix en alguns aspectes. Els neoconservadors propugnen un imperialisme en què predomina la lògica territorial. El seu objectiu era i és mantenir l'hegemonia nord-americana a nivell mundial mitjançant sobretot la coerció, raó per la qual era essencial controlar militarment, si més no en una primera fase, una zona geoestratègica vital, sobretot davant la competència d'una potència emergent com la Xina. La invasió d'Iraq, doncs, era només la primera passa per assolir aquest control.

Ara bé, Harvey preveia fa més de tres anys que la proposta neoconservadora d'hegemonia nord-americana ensopagaria amb greus obstacles, entre d'altres l'oposició d'altres potències o l'agreuament d'alguns dels problemes estructurals de l'economia nord-americana (endeutament, per exemple), la qual cosa no fa sinó evidenciar les contradiccions entre la lògica territorial i la capitalista.

En resum, el llibre de David Harvey és força interessant precisament per aquesta perspectiva àmplia amb què intenta explicar l'imperialisme actual, tot interrelacionant el seguit de conceptes (lògica territorial, acumulació per desposseïció, solució espacio-temporal, etc.) que hem comentat al llarg d'aquest article.

A. CONTELL

HAN ESCRIT EN AQUEST NÚMERO

- Carles Castellanos
- M. Escrig
- Xavier Ferré
- Jordi Llauredó
- A. Contell
- Albert Botran

La Veu del Moviment de Defensa de la Terra es fa responsable de l'opinió de tots els articles signats

Pren partit per la independència, el socialisme
i l'alliberament de gènere dels Països Catalans

info@mdt.cat - <http://www.mdt.cat>